

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ.
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК XX

Рівне 2014

ББК
83 Л 43
8

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету: Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. – Вип. XX / Ред. кол. О. Кирильчук та ін. – Рівне : РДГУ, 2014. – 153 с.

У збірнику вміщені статті, присвячені двохсотлітньому ювілею Тараса Шевченка. Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, студентами, вчителями-словесниками.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 6 від 28.02.2014 р.)

Редакційна колегія:

доктор філологічних наук, доцент **ЗАХАРЧУК І. В.** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор філологічних наук, доцент **ТОМЧУК Л. В.** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор філологічних наук, професор **ПОЛЩУК Я. О.** (Київський університет ім. Б.Грінченка)

доктор філологічних наук, професор **ГНАТЮК М. І.** (Львівський національний університет ім. І.Франка)

доктор філологічних наук, професор **ГУЛЯК А. Б.** (Київський національний університет ім. Т.Шевченка)

доктор філологічних наук, професор **ІВАНИШИН П. В.** (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І.Франка)

Наукові редактори:

кандидат філологічних наук **КРУПКА М. А.**

кандидат філологічних наук **КИРИЛЬЧУК О. М.**

УДК 821.161.2.09:801.73

ГЕРМЕНЕВТИЧНІ ПІДХОДИ ІВАНА ФРАНКА В ДОСЛІДЖЕННІ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті доводиться існування принципів герменевтичної системності в працях Івана Франка, які присвячені дослідженню творчості Тараса Шевченка. У цьому зв'язку йдеться про вагоме концептуальне навантаження таких герменевтичних чинників, як антидогматизм, аспект герменевтики індивіда, мовно-герменевтичний феномен, тлумачне начало та ін.

Ключові слова: *герменевтика, антидогматизм, герменевтика індивіда, мова, діалогізм.*

The article proves the existence of hermeneutic system principles in Ivan Franko's works devoted to Taras Shevchenko's creative activity studies. Hermeneutic factors as anti-dogmatism, the aspect of individual hermeneutics, linguistic and hermeneutic phenomenon, interpretative beginning etc. The major thing in this conceptual point is some dialogic coaction of above-mentioned aspects which secures the deployment of hermeneutic procedural practice

Key words: *hermeneutics, antidogmatism, individual hermeneutics, dialogism.*

На вагомості герменевтичного розгляду літературно-мистецьких явищ наголошують такі вчені, як З. Лановик [5], М. Лановик [6], Ю. Ковалів [4], Т. Гундорова [3], Р. Мних [7], Ю. Борев [1], Л. Врубель [2], В. Халізеєв [16] та ін. Прикметно, що застосування герменевтичних підходів в українському літературно-естетичному досвіді має тривалу історію, хоча й не завжди безпосередньо пов'язувалося з використанням дещо пізніше усталеної в сучасному розумінні термінології. Вагомими в цьому плані є шевченкознавчі концепції І. Франка, виправдано базовані на тих внутрішньо герменевтичних реаліях, які притаманні романтичним художнім системам Т. Шевченка, забезпечуючи їхнє промовляння та рецептивне оприсутнення.

Принцип герменевтичної системності є одним з найголовніших у статті І. Франка «Переднє слово [До видання: Т. Г. Шевченко «Перебендя». Львів, 1889]». Критик формулює коловий характер розуміння як базовий для осмислення творчої індивідуальності митця: «Для того докладний розбір «Перебенді» видається мені дуже важним для характеристики поетичного таланту Шевченка, як і для характеристики цілої одної доби нашої літератури» [10, 91]. Вагомим чинником герменевтичної системності є аспект герменевтики індивіда: «Основна ідея цієї невеличкої поеми – се давня ідея: протиставлення поета оточуючій його суспільності. Інтересно, однак ж, що *ідея ся зовсім чужа всякій поезії народній*, в котрій традиція, творчість масова цілковито стирає всяку індивідуальність і не дозволяє їй проявити себе» [10, 92].

Прикметно, що мислитель цілком у герменевтичному ключі висловлює поради реципієнтові з приводу джерельної бази, котра має стосунок до того, «як звільна і з яким трудом індивідуальність людська в поезії виломлювалась з-під тиску формул і традицій...» [10, 92]. Як бачимо, йдеться про блискучу

процесуальність герменевтичної систематики, в ході розгортання якої маємо діалогічну співдію аспекту герменевтики індивіда та антидогматизму.

І. Франко наголошує на істинному діалогізмові як одному з найбільш вагомих герменевтичних чинників. При цьому йдеться про уконституювання поезії в її найголовніших параметрах, навіть у таких, котрі співвідносяться з референтністю, а не лише із власне вербальним виявом: «Поезія є тут *функцією суспільною* утилітарною в високім значенні того слова, просвітительською умів і серць тої самої *товпи*, котра тепер стала *братами* поета!» [10, 93]. І далі: «В тому двоякому напрямі – автономії особи і її позиточності – розвивались і розвиваються чимраз далі погляди людські від кінця ХУІІ віку і донині» [10, 93].

І. Франко має цілковиту рацію в тому, коли твердить, що герменевтика індивіда максимальною мірою суголосна з естетикою романтизму: «Романтизм в літературі, так само як якобінізм в політиці, значив перевагу геніальної особи над масою, перевагу генія над талантом і працею, а затим і перевагу проблісків того генія, чуття і ентузіазму над одностайним, але млявим світлом звичайного розуму» [10, 93]. При цьому аспект герменевтики індивіда співіснує з антидогматизмом, у чому простежується послідовність дотримання герменевтичної системності: «Індивідуальність поета стала найвищою властю, виломлювалась з усяких правил і границь суспільних; поезія сталась вітхненням, ясновидінням, чимсь божеським і безсмертним» [10, 93].

Учений розгортає власні мислительні операції в ключі герменевтичної процесуальності, послідовно продумуючи найголовніші віхи історії питання, пов'язаного з утвердженням авторської індивідуальності та прочитання її як тексту: «Поет-романтик де в чому схожий на поета Горацієвого – він ставить себе непомірно вище *товпи*, зайнятої буденними інтересами і не спроможною навіть і розуміти його /.../ Але він не пишається тим, навпаки, се його болить, він бачить в тім своє нещастя /.../ Він не гордує *товпою*, навпаки, *він хоче бути їй позиточним, хоче послужити їй...*» [10, 93-94]. Як бачимо, конкретизація відбувається якраз на рівні герменевтики індивіда, розширеної до меж відношення-стосунку: «Він нещасний нещастям свого народу, цілого народу; як одиниця вибрана, він непомірно сильніше відчуває радість й біль, ніж кожний інший чоловік; він, заступник народу, *терпить за весь народ* /.../ На тій високій вишині, на яку тут поставлено індивідуальність поета, самі по собі пристають до неї *і якобінські і месіанічні* погляди; поет хоче піднести, ущасливити свій народ, але сам, власною волею і силою /.../ поет хоче піднести, ущасливити свій народ не силою фізичною, не освітою і наукою, він хоче «спастися» його, рушиться якимсь чудом, можливим тільки для всесильного чуття, стає месією, пророком і спасителем народним» [10, 94].

І. Франко виходить з герменевтичних позицій, порівнюючи твори Т. Шевченка «Перебендя» та А. Міцкевича «Імпровізації». При цьому вдало спостережено момент осмислення-завершення як базовий функціонально-поетичний компонент герменевтики індивіда, базований у самій художній текстурі твору. Зазначеній тональності напрочуд вдало відповідає характер цитат: «Його на сім світі ніхто не прийма», – каже про нього Шевченко.

«Один він між людьми, як *сонце високе*. Його знають люде, бо *носить земля*» – т. є. знають тільки поверха, не входячи в його душу, в його таємні думи. Так треба й розуміти початкові слова поета: «Перебендя старий, сліпий, *хто його не знає?*» [10, 95].

Порівняльна характеристика обох творів просто-таки вражає феноменальністю герменевтичного проникнення. Воно постає довершеним саме в ключі герменевтичної системності: «Як поет Міцкевича чується «нещасним, трудячи голос і язик для людей», так само й Перебендя чує в собі роздвоєння і, хоч старається закрити не раз свій глибокий біль жартом та веселою пісенькою, то все-таки «заспіває, засміється. А на сльози зверне». Біль його пливе з того самого джерела, що й біль Міцкевичевого поета, – *з самоти між людьми*. «Один він між ними», – говорить Шевченко, – «нема йому в світі хати», «його на сім світі ніхто не прийма» [10, 95]. Отже, критик виявляє послідовність у інтерпретації того сенсу, який закладений у самому тексті та забезпечується його промовлянням, характеризуючи при цьому власне герменевтичну специфіку художньої системи.

І. Франко виправдано акцентує якраз на введенні образу Перебенді в площину відношення-стосунку, в сферу істинного діалогізму, що переконливо аргументує наявність внутрішньо герменевтичного закорінення в тексті самого твору та мусить бути доконче віднайденою інтерпретатором: «Але за такою схожістю бачимо деякі дуже важні різниці між Перебендею і поетом Міцкевича. Поперед усього в Перебенді нема *ані сліду яacobінського погляду* на народ як на масу, котру можна і треба ущаслилювати указом згори, ані тіні якої-небудь месіанічної претензії – бути спасителем, пророком свого народу. Перебендя попросту і без претензій робить свою скромну, але немаловажну суспільну службу: *він людям тугу розганяє*» [10, 95-96]. Площина відношення-стосунку як об'єкт поетикального зображення позитивно інтенсифікується, що постає вдало спостереженим критиком («ми можемо видобути трохи ширший погляд на діяльність кобзаря»): «В коротких, але з погляду на характеристику справді майстерських віршах Шевченко вказує нам його в різних обставинах, перед різною публікою: всюди Перебендя вміє держати себе відповідно до своїх слухачів, уміє найти пісню, яка їм найбільше до вподоби і яка найбільш відповідає його головній меті» [10, 96].

І. Франко переконливо вказує на центральні герменевтичні реалії художнього світу Шевченкового «Перебенді», котрі найперше мають стосунок до аспекту герменевтики індивіда, проте цілковито узгоджуються із системною специфікою внутрішньо герменевтичного наповнення: «...погляд на кобзаря, як на вартового чистоти народного життя, людяних і щирих відносин людей до людей...» [10, 98].

Мислитель вдається до герменевтичних операцій у процесі продумування сутності творчої індивідуальності Т. Шевченка, котра розгортається в координатах змінності та постійності. У цьому зв'язку маємо прецікавий феномен того, як викристалізовується в свідомості критика той текст рецепції геніального митця, який є завжди неповторним, оскільки базується на сприйнятті людської особи. Водночас він уміщує й загальні риси, котрі

засвідчують, насамперед, співдію антидогматизму та аспекту герменевтики індивіда: «Важно тут тільки ствердити факт, що постать лірника-кобзаря вже довгий час перед Шевченком використовувана і модельована була в літературі в спосіб, доволі схожий на те, що стрічаємо й у нашого поета, і що він, творячи свого Перебендю, ішов по протоптаним слідам других, реасумував в собі давнішу традицію поетичну, приймаючи з неї одно, відкидаючи друге, поглиблюючи її декуди відповідно до свого таланту, але разом вкладаючи в неї свою душу, своє життя, свої враження» [10, 103].

І. Франко застосовує герменевтичні підходи в статті «Причинки для оцінення поезій Тараса Шевченка». Зокрема, наголошується увага на необхідності справжнього розуміння творів найбільшого національного поета, що є своєрідним ядром герменевтичного бачення: «У нас досі більше любувалися тими творами, більше декламували їх, аніж старались їх *розуміти*» [11, 45]. Учений виправдано виходить із позицій антидогматизму. У протилежному випадку простежується неможливість критично-літературного мислення: «Дві хиби нашої школи і нашого образования – застарілість наукового методу і застарілість самих поглядів на життя, світ і історію – не давали розвинути у нас критичній думці» [11, 45].

Критик виявляє герменевтичну специфіку мислення в оцінці роботи Партицького «Провідні ідеї в письмах Т. Шевченка». Він, оцінюючи сутність творчої індивідуальності геніального митця та заперечуючи її стагнаційно-усталене трактування, акцентує на антидогматизмі, котрий перебуває в органічній співдії з аспектом герменевтики індивіда: «Але іменно в тім лежить також її найбільша хиба, що Шевченко береться в ній як *цілість*, як щось одностаєне, викінчене і скристалізоване в собі, вважається радше твердим і недвижимим, хоч ясним, хрусталим, ніж чоловіком, що змінюється і розвивається; значиться, недостача *генетичного* методу» [11, 46]. Йдеться найперше про ту особливість, яка пов'язана з функціонуванням термінологічного апарату герменевтики, а точніше – його відсутністю, в добу І. Франка в українській літературно-естетичній думці. Звідси – зазначена вказівка, яка є герменевтичною в своїй основі.

Учений виправдано вказує на антидогматизм як вагомий герменевтичний чинник, що простежується в основі розгортання літературно-естетичної теорії та практики на діахронному рівні: «Звісна річ також, що новочасна штука, за почином Шекспіра і великих поетів та критиків німецьких (Лессінга, Гете, Шіллера), опрокинула ті єдності, крім єдності дійства: мусить же коло чогось громадитись увага читача, мусить же щось потручувати струни його чувств, щоб остаточно розбудити в них пожадане естетичне зрушення» [11, 52].

Прикметно, що І. Франко в герменевтичному плані трактує сутність художньої концепції поеми «Сон» у хрестоматійній на сьогодні статті «Темне царство». Аспект герменевтики індивіда постає розширеним до меж відношення-стосунку: «Про кінець темного царства не може вже бути й сумніву, коли поет у остатнім уступі «Сну» розкусив найбільшу його загадку, всевладність царя. Відки пливе та всевладність? Чи з справдішньої сили самодержця? Зовсім ні. Його сила власне в тих, котрі в нім бачать свою силу, в

його рабах і знаряддях. Без них він безсилий, без нього вони безсильні. Отже, де ж лежить їх спільна сила? Власне в тих путах, що сковують їх одних із другими. *Вони сильні тим, що вони невільники й нелюди*» [15, 77]. Нормалізація ситуації, досягнення стану герменевтичного погодження також переконливо тлумачиться із залученням моменту герменевтики індивіда: «А скоро і в їх серцях защемить людське почуття, збудиться бажання волі, тоді й страшна їх сила розвіється, тоді настане кінець темного царства, не стане «ні власті, ні кари», розпочнеться нове царство, царство братолюбія між людьми» [15, 77].

(Герменевтичні підходи наявні в продумуванні І. Франком природи творчої індивідуальності Т. Шевченка. Це, зокрема, простежується в статті «Тарас Шевченко і його «Заповіт». Автор виправдано акцентує на вагомості взаємозв'язку особи поета та текстового наповнення його творчості, що оприсутнюється як наслідок діалогічної взаємодії людини та мови: «А при цьому не знайдемо у нього ні сліду тієї примітивної безособовості, якою відзначаються справжні народні пісні, навпаки, вся його поетична творчість у дуже великій мірі має суб'єктивне забарвлення, вона є безпосереднім виявом його сильної і благородної індивідуальності» [14, 388]. Прикметно, що в системі патріотизму геніального митця критик справедливо увиразнює гуманістичний аспект, заснований на аспекті герменевтики індивіда, що пов'язується з неупередженим ставленням до людської одиниці в усій її повноті та неповторності: «Пристрасна любов до України, незламна надія на її відродження виявляються у Шевченка одночасно з такою ж гарячою, а zarazом простою і криштално чистою, незатьмареною ніякими філософічними сентенціями любов'ю до людини загалом, особливо до всіх бідних, пригноблених і покривджених, з любов'ю до всіх, що шукають правди і справедливості і за це терплять» [14, 388].)

І. Франко у трактаті «Із секретів поетичної творчості» висловлює надзвичайно цікаве міркування, котре засноване на власне теоретичних та історичних моментах герменевтики. Йдеться про вияв антидогматизму, що стосується сприйняття та функціонування тих теоретико-літературних понять, які свого часу сформулював Арістотель: «Довгі сотки літ панувала отся фальшива і одностороння Арістотелева дефініція... люди ламали пута старих порядків і старих понять в політиці і науці, а Арістотелеві формули стояли собі нетикані» [8, 57]. Характерно, що процес правдивого продумування, а звідси – герменевтичного розуміння пов'язується якраз із романтичною добою, тобто з утвердженням герменевтики нового часу в найрізноманітніших аспектах її справжньої сутності, проте в цьому конкретному випадку – з антидогматизмом та посиленою увагою до проблеми людського індивіда: «Тільки під кінець ХУІІІ віку захитано їх авторитет; в поезії повіяло новим духом, що до нього приложено характеристику «Sturm und Darng» («Буря і Натиск». – Б. К.). Його поклик був: емансипація поезії з конвенціональних повивачів в ім'я свободної, творчої індивідуальності, і тут же виринає знов розуміння поетичної творчості як божевілля» [8, 57].

Учений абсолютно виправдано акцентує на сфері відношення-стосунку, базуючи свої спостереження на українському романтичному матеріалі, а

конкретніше – на творчості Т. Шевченка. Прикметно, що об'єктом спостереження постають саме ті реалії, котрі найбільш виразно характеризують ефект внутрішньогерменевтичного наповнення. Він констатує: «Ся сама думка, що поетична творчість є щось відмінне від звичайного людського «я», вносить до нього щось особливе, проривається не раз і у Шевченка. Він дуже часто обертається до своїх «дум» як до якихось істот, окремих від нього, обдарованих власною долею» [8, 58]. У цьому ж контексті уміщені цитування, котрі унікальним чином передають герменевтичну специфіку поезії Кобзаря, вказують найголовніші шляхи її інтерпретації: «Думи мої, думи мої, Ви мої єдині, Не кидайте хоч ви мене При лихій годині. Прилітайте, сизокрилі Мої голуб'ята, Із-за Дніпра широкого У степ погуляти» [8, 58]. І. Франко висловлює масштабні узагальнення щодо герменевтичної природи романтичної естетики Шевченка, оприсутненої на рівні поетики художньої творчості: «Таких місць у «Кобзарі» чимало; їх можна би взяти за образіві речення, за конвенціональні звороти, якби вони не появлялися надто часто, власне, в пізнішій добі Шевченкової творчості, в тих його ліричних творах, де він добував найглибших, найсердечніших тонів, де був свобідний від усеї конвенціональної фразеології. Ще виразніше бачимо се у вірші «Муза», котру поет величає своєю матір'ю і вчителькою» [8, 58]. Герменевтична аргументація блискуче виявляється знову ж таки в зверненні до Шевченкового тексту, в наданні змоги йому заговорити до реципієнта неповторністю власної мовної партії, котра в цьому випадку має, найперше, колосальне діалогічне закорінення, вміщене у відповідне середовище відношення-стосунку: «Моя порадонько святая! Моя ти доле молодая! Не покидай мене. Вночі, І вдень, і ввечері, і рано Витай зо мною і учи, Учи неложними устами Сказати правду» [8, 59].

І. Франко висловлює слушне міркування про осмислення Т. Шевченком проблеми мистецтва у герменевтичному ключі в габілітаційній лекції «Наймичка» Т. Шевченка». Йдеться про герменевтичну специфіку Божественного характеру поезії та мистецтва загалом, яка у найголовніших конститутивних рисах була помічена ще Платоном у його знаменитому діалозі «Іон». Мислитель зазначає: «Наразі я піднесу тільки одно, що мимоволі впадає в око кождому при читанні листів і повістей Шевченка. Є се його *адорація штуки*. Штука є для Шевченка чимсь божественним, вічним, чимсь таким, до чого треба приступати з побожним трепетом. Великі майстри штуки – поети, малярі та різьбярі є для нього предметом культу, він бажає мати їх діла все при собі, в найтяжчих пригодах життя він поперед усього думає про них, тужить за ними, а тільки опісля думає про предмети щоденної потреби» [9, 251].

І. Франко в статті «Тарас Шевченко» аналогічно акцентує на аспекті герменевтики індивіда, що довершено узгоджується зі специфікою романтичної естетики та засвідчує наявність герменевтичної системності: «Коли б мені прийшлося одним словом схарактеризувати поезію Шевченка, то я сказав би: *се поезія бажання життя*. Свобідне життя, всесторонній, нічим не опутаний розвій одиниці і цілої суспільності, цілого народу, – се ідеал Шевченка, котрому він був вірним ціле життя» [12, 264]. І далі: «Індивідуальність людська – без огляду на стан, народність і віру – є для нього свята» [12, 264]. У

вказаному плані заслуговує на увагу той факт, що в кількох статтях під назвою «Тарас Шевченко» І. Франко застосовує герменевтичні підходи до осмислення творчості митця. При цьому простежується поглиблення їхньої концептуальної вагомості, увиразнення системного характеру. Якщо наведені вище міркування містяться в праці, датованій 1891 роком, то в роботі, котра датується роком 1893, автор вказує на діалогічну співдію аспекту герменевтики індивіда з антидогматизмом як герменевтичним чинником: «Його названо селянським поетом *par excellence* – на мою думку, однобічно. Якщо виступає проти гніту, визискування і деморалізації, якщо викрешує громи на ляхів чи москалів, то вражає систему, а не людей. Людська індивідуальність, без огляду на стан, національність, віру, є для нього святою» [13, 283].

Аналогічно в останній статті акцентується увага на антидогматизмі як герменевтичному чинникові у зв'язку із характеристикою від протилежного, тобто, мається на увазі протистояння процесам герменевтизації тих явищ, яким притаманна гіпертрофована усталеність певних сутнісних моментів: «А в Галичині та ж слабкість цивілізаційного елемента... не сприяє розвиткові літературного й наукового життя, а тих не чисельних руських письменників і поетів, які з'являються тут, змушує притримуватися застарілих формулок, давно відкинутих у всьому світі ідей, витискає на них смутне тавро зацофаної й мертвої парафіянщини» [13, 271]. В іншому випадку антидогматизм є вирішальним у продумуванні сутності творчої індивідуальності поета: «Нині, коли зникли упередження, коли пристрасті, розпалені поезіями Шевченка, вгамувалися і очистилися, коли можемо охопити оком майже всю його літературну спадщину, коли знаємо його життя, якщо не цілком, то принаймні досить детально, і можемо сприйняти його думки і погляди досить безсторонньо, – сьогодні, гадаю, можемо визнати за ним це високе становище без побоювань, що нас звинуватять у перебільшенні» [13, 273]. Як бачимо з наведеного, йдеться про вказівку на певне дистанціювання від часу діяльності митця, котре є доконче необхідним у процесі герменевтичного розуміння, на чому перед І. Франком справедливо наголошував Ф. Шляйєрмахер, а пізніше – М. Гайдеггер та Г.-Г. Гадамер.

Отже, І. Франко в процесі інтерпретаційного збагнення творчості Т. Шевченка послідовно виявляє герменевтичний характер мислення, який загалом притаманний його літературознавчим концепціям. Герменевтика в цьому зв'язку постає як цілісна система, заснована на діалогічній співдії мови як найголовнішого герменевтичного чинника, аспекту герменевтики індивіда, антидогматизму й, безперечно, власне тлумачного начала. Найголовнішим при цьому є існування названих категорій в їхньому художньо-поетичному еквіваленті в тих текстах Т. Шевченка, які постають об'єктом розгляду. Думається, що такий підхід, продуктивно започаткований свого часу І. Франком, визначає перспективу майбутніх досліджень творчості найбільшого українського поета.

Джерела:

1. Борев Ю. Герменевтика. Герменевтическая интерпретация. Герменевтический круг / Ю. Борев // Борев Ю. Эстетика. Теория литературы: Энциклопедический словарь терминов. – М.: Астрель-АСТ, 2003. – С. 94-95.
2. Врубель Л. Герменевтика / Л. Врубель // Література. Теорія. Методологія / Упор. і наук. ред. Д. Уліцької. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 56-113.
3. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму / Видання друге, перероблене та доповнене / Т. Гундорова. – К. : «Критика», 2009. – 448 с.
4. Ковалів Ю. Герменевтика. Герменевтичне коло / Ю. Ковалів // Літературознавча енциклопедія: У 2 т. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1. – С. 220 – 221.
5. Лановик З. Hermeneutica Sacra. Монографія / З. Лановик. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006. – 587 с.
6. Лановик М. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії: Автореферат дисертації... доктора філологічних наук / М. Лановик. – К.: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2006. – 39 с.
7. Мних Р. Герменевтика, герменевтика, герменевтика... / Р. Мних // Слово і час. – 2005. – № 4. – С. 50-58.
8. Франко І. Із секретів поетичної творчості / І. Франко // Франко І. Зібрання творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 31. – С. 45-119.
9. Франко І. «Наймичка» Т. Шевченка / І. Франко // Франко І. Шевченкознавчі студії / Упоряд. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005. – С. 235-256.
10. Франко І. Переднє слово [До видання: Т.Г. Шевченко «Перебендя». Львів, 1889] / І. Франко // Франко І. Шевченкознавчі студії / Упоряд. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005. – С. 89-108.
11. Франко І. Причинки для оцінення поезій Тараса Шевченка / І. Франко // Франко І. Шевченкознавчі студії / Упоряд. М. Гнатюк. – Львів : Світ, 2005. – С. 45-56.
12. Франко І. Тарас Шевченко / І. Франко // Франко І. Шевченкознавчі студії / Упоряд. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005. – С.256-265.
13. Франко І. Тарас Шевченко / І. Франко // Франко І. Шевченкознавчі студії / Упоряд. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005. – С.270-283.
14. Франко І. Тарас Шевченко і його «Заповіт» / І. Франко // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 34. – С. 386-388.
15. Франко І. Темне царство / І. Франко // Франко І. Шевченкознавчі студії / Упоряд. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005. – С. 56-77.
16. Хализев В. Теория литературы / Хализев В. – М. : Высшая школа, 2000. – 398 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. *Рецептивні моделі творчості Тараса Шевченка*

Захарчук Ірина. Шевченкіана Марієтти Шагінян.....	7
Крупка Мирослава. Проза Тараса Шевченка в системі критичних інтерпретацій.....	15
Кир'янчук Богдан. Герменевтичні підходи Івана Франка в дослідженні творчості Тараса Шевченка.....	21
Хомеча Наталія. «...А слава – заповідь моя»: Тарас Шевченко у рецепції письменників перших та останніх десятиліть ХХ століття.....	29

РОЗДІЛ II. *Питання поетики творів Тараса Шевченка*

Поліщук Ярослав. Іронія і пафос: останні поезії Тараса Шевченка.....	48
Тхорук Раїса. Пророча риторика Шевченкового послання «І мертвим, і живим...».....	57
Хмель Віра. Семантичний код «відьми» в однойменній поемі Шевченка.....	67
Кирильчук Олександр. «Сон» («У всякого своя доля») Тараса Шевченка у проекції постколоніального прочитання.....	73
Антипчук Надія. Пророцтво у творчості Тараса Шевченка.....	81

РОЗДІЛ III. *Довкола Тараса Шевченка: стратегії літературної традиції*

Бестюк Ірина. Міф і антиміф російсько-народної гармошки в українській літературі періоду національного відродження: від «Капитанши» (1855) Тараса Шевченка до «Гармонії» (1933) Григорія Косинки.....	87
Криловець Наталія. Образ України в творчості Тараса Шевченка та поезії шістдесятників.....	97
Іванова (Дмитрук) Ольга. Ідеї Кирило-Мефодіївського братства як основа національної ідентичності героя оповідання «Молодість Савича» Юрія Косача.....	106
Кир'янчук Ігор. Контекст духовності у творчості Тараса Шевченка та Михайла Ореста.....	111
Миронюк Інна. Світ віруючої людини в поетичній творчості Тараса Шевченка та Богдана Бойчука.....	117
Усач Наталія. Образ жінки-матері в поемі Тараса Шевченка «Марія» та однойменній повісті Уласа Самчука.....	126

РОЗДІЛ IV. *Дидактичні парадигми творчості Тараса Шевченка*

Романишина Наталія. Методика вивчення епічних літературних творів із жанровою структурою фольклорних (на прикладі переказів Олени Пчілки про Тараса Шевченка).....	132
Полюхович Любов. Аксіологічне наповнення методичної спадщини Бориса Степанишина.....	139
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	151

Наукове видання

*Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету*

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ.
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Випуск XX

Упорядкування
та наукове редагування
*Олександр КИРИЛЬЧУК
Мирослава КРУПКА*

Комп'ютерна верстка та макет
Микола ВОЙТОВИЧ

Відповідальний за випуск
Олександр КИРИЛЬЧУК

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету: Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. – Вип. XX / Ред. кол. О. Кирильчук та ін. – Рівне : РДГУ, 2014. – 153 с.

**ББК 83
Л 43
8**

Підписано до друку 11.03.2014 р.
Формат 60x84. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умови, друк. арк. 8,7. Наклад 300 прим. Зам. № 23.

Видавничі роботи:
кафедра української літератури
Рівненського державного гуманітарного університету
33001, м. Рівне, вул. Остафова, 37, каб. 407.

Друкарські роботи:
СПД Войтович М.А.
33001, Рівне, вул. Петра Могили, 28
тел (0362) 63-18-56
Свідоцтво про держреєстрацію:
Серія ВОО № 824666 від 17.07.2003 р.